

הלכות ומנהגי חב"ד

מאת הרב יוסף-שמחה גינזבורג

שבת-קודש פרשת פינחס¹

י"ט בתמוז

שבתות השנה, כדי שלא לתת מקום לחשש אבילות בשבת².

הפטרה: "דברי ירמיהו" (ירמיה א, א – ב, ג), הנדפסת בחומשים בסוף פרשת מטות. פרקי-אבות – פרק א.

בשבתות של 'בין המצרים' יש להישמר מעניינים של חשש אבילות, יותר מאשר בשאר

(1) מלא יו"ד, כי במסורה כולם מלאים חוץ מאחד (בית-שמואל, שמות גיטין). וראה מנחת שי ר"פ פינחס ושי"ן לזוהר [פרשתנו] רכ"א, וכו'. – הערת הרבי בלקוטי שיחות כרך יג עמ' 93. ומאז נדפס תמיד מלא (ומשום-מה, בכרך ח עמ' 160 בראש השיחה נדפס חסר, ובראשי העמודים הבאים – מלא). (2) לקוטי-שיחות כרך ד עמ' 1091. ומציין לחגיגה (יח,סעי"א) – שגם איסור התירו שם מטעם כעין זה. והיו שנים שבהן הקפיד הרבי להתוודע בכל אחת משבתות בין המצרים.

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • איגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תרכה

ערב שבת-קודש
פרשת פינחס
י"ח בתמוז ה'תשס"ו

יוצא-לאור על-ידי
מכון ליובאוויטש שעל-יד
צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו – המרכז

לזכות

האחים התמימים הדגולים לבית

דייטש

הרה"ח ר' זלמן-יודא, ר' יוסף-יצחק, ר' אברהם-משה

וגיסם ר' גבריאל גופין שיחיו

בירור ענייני הלכה ומנהג

אשר אם בנוגע לתפילה ונוסח שלה אין שייך בכל הנ"ל 'לא תתגודדו', וכפסק-דין אדמו"ר הצמח-צדק... על-אחת-כמה-וכמה בנוגע לבית-דין, שצריך להיות 'לשבת' אפילו באותה עיר עצמה... — שבכך מחזקים עוד יותר את עצמאות קהילת חב"ד וכל הקשור אליה באה"ק, אפילו במקומות שאין שם קהילה חב"דית, כיוון שיש להם בפועל בית-דין בפני-עצמם.

המסקנות המתבקשות מכל הנ"ל

(א) בקהילה חב"דית קיימת, אין למעט מתדירות נשיאת-כפיים שהיתה נהוגה שם¹, וגם כוהנים שנהגים בעצמם לשאת-כפיים כמו בחו"ל — יישאו כפיהם שם, ולא ייצאו מבית-הכנסת².

(ב) בקהילה חדשה (בכל מקום בארה"ק), רצוי להנהיג נשיאת-כפיים רק במוסף של יום-טוב, כנהוג בבית חיינו³.

(ג) במקום שנהגו לשאת כפיים בשבתות — יש לקיים זאת גם בשחרית⁴.

(ד) במקום חב"די שהמרא-דאתרא שלו פסק שיש לשאת-כפיים בתדירות מסוימת, גם אלה שנהגו אחרת — עליהם לשאת-כפיים בתדירות זו⁵.

(ה) מי שנהג לשאת-כפיים בכל יום (ואף מי שכך היה מנהג אביו⁶), ימשיך בזה תמיד בכל בית-כנסת שהדבר נהוג בו. ועליו להתאמץ כדי להגיע לבית-כנסת כזה⁷.

1) סיום המענה להרב גרליק (דלהן הערה 3), וההוראה להרב אבליסקי. ועפ"י צ"ע ההנהגה הדיוק בשיבה בכפר-חבי"ד.
 2) כניל. ומה ששתק (וחייך) הרבי בקשר להנהגת השלוחים בצפת בשעתו — כנראה משום שראה זאת כקהילה חדשה, שטרם נקבע בה מנהג (עד שנבחר מרא-דאתרא וקבע מה שקבע, והרי זה כמו ההנהגה שנקבעה בכפר חבי"ד).
 3) ר"ד בעת הסעודות — יתורת מנחם — התוועדותי (כט) תשכ"א ח"א עמ' 40.
 4) שם עמ' 41. זאת למרות שלמנהג האשכנזים בחייל נושאים כפיהם ביום-טוב רק במוסף שיוצאים או מבית-הכנסת וייטיבו ליבם וישמחו בשמחת יום-טוב" (שו"ע אדמו"ר הזקן סי' קכח סעיף נז), וכן המנהג הישן בגליל לשאת-כפיים רק במוסף-שבת — אולי כיוון שבשבת אין השמחה גלויה (לקוטי-תורה צו יא, ד, ובסי המאמרים תש"ט עמ' 131 'יושבת אינו זמן השמחה'), אין לחלק בזה בין שחרית למוסף.
 5) כנהוג בכפר-חבי"ד (ובזמנו — גם בישיבה), ועד היום בצפת.
 6) המענה להרב כץ — אעי"פ שאין מנהג זה מחייב את הבן מן הדין. ועיין בסי' מנהג ישראל תורה סו"ס סח.
 7) משמעות השאלה והמענה משנת תנשי"א להרב שאריישוב הכהן. ויש לדון האם ועד כמה חלה הוראה זו גם במצב שלשם כך יצטרך להתפלל (ומה גם — בקביעות) בבית-כנסת שאינו מנוסח חבי"ד.

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

י"ח בתמוז ה'תשס"ו — כ"ה בתמוז ה'תשס"ו

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	י"ח בתמוז	הלכות סנהדרין פרק ז-ט.	הלכות אבל פרק ב.	מ"ע רכו. רכו. רל. רלא. מל"ת סו.
ש"ק	י"ט בתמוז	פרק י-יב.	פרק ג.	מל"ת שי. מ"ע רכז. מל"ת ש.
א'	כ' בתמוז	פרק יג-טו.	פרק ד.	מל"ת רצד. רצ.
ב'	כ"א בתמוז	פרק טז-יח.	פרק ה.	מל"ת רעט. רעז. ערה. רעה. רעג.
ג'	כ"ב בתמוז	פרק יט-כא.	פרק ו.	מל"ת רפ. מ"ע קעז. מל"ת רעז. עדר.
ד'	כ"ג בתמוז	פרק כב-כד.	פרק ז.	מל"ת שטו. רפא. שטז.
ה'	כ"ד בתמוז	פרק כה-כו. ה' עדות.. בפרקים אלו. פרק א.	פרק ח.	מל"ת שיז. מ"ע קעח.
ו'	כ"ה בתמוז	פרק כז-ד.	פרק ט.	מ"ע קעט.

זמני השבוע*

תאריך	עלות השחר**		זמן ציצית ותפילין	זריחת החמה	סוף זמן ק"ש	חצות היום והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה***	צאת הכוכבים
	ד' 120 לפני הזריחה	ד' 72 לפני הזריחה							
ו', י"ח בתמוז	3.12	3.55	4.46	5.48	9.14	12.47	1.22	7.48.2	8.16
ש"ק, י"ט בתמוז	3.13	3.56	4.46	5.48	9.14	12.47	1.22	7.47.8	8.15
א', כ' בתמוז	3.14	3.57	4.47	5.49	9.14	12.47	1.22	7.47.4	8.15
ב', כ"א בתמוז	3.15	3.58	4.48	5.49	9.15	12.47	1.22	7.47.0	8.14
ג', כ"ב בתמוז	3.16	3.59	4.49	5.50	9.15	12.47	1.22	7.46.6	8.14
ד', כ"ג בתמוז	3.18	4.00	4.49	5.50	9.15	12.47	1.22	7.46.1	8.13
ה', כ"ד בתמוז	3.19	4.01	4.50	5.51	9.16	12.47	1.22	7.45.6	8.13
ו', כ"ה בתמוז	3.20	4.02	4.51	5.52	9.16	12.47	1.22	7.45.6	8.12

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים עשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחבי"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"י בסידורו (יסדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"י שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש
פינחס	7.11	8.27	7.26	8.30	7.19	8.31	7.27	8.28
מטות-מסעי	7.08	8.24	7.23	8.26	7.16	8.27	7.24	8.25

עורך ראשי: **מנחם-מענדל ברוד** • עורך: **שניאור-זלמן רודרמן** • הגהה: **יוסף-יצחק אולידורט**
 מר"ל: **מכון ליובאוויטש** ש"ע צעירי-אגודת-חבי"ד באה"ק ת"ו — המרכז
 יו"ר: **הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונוב**
 כתובת: ת"ד 14 כפר חבי"ד 72915, טל': 03-9607588, פקס': 03-9606169
 אינטרנט: <http://chabad.org.il> דואר-אלקטרוני: chabad@chabad.org.il ISSN 0793-7474

הנ"ל: אני מברך בכל יום.

הרבי: אם כן, כיצד אתה נוהג כאן? אומרים שיש כאן בית-כנסת של ספרדים שמברכים בכל יום.

הנ"ל: בית-הכנסת הזה רחוק מהמקום שבו אני מתאכסן.

הרבי: בכל אופן, כשתחזור [לארה"ק] – תברך מיד.

הנ"ל אמר, שמכיוון ש"הכל מעלין לירושלים", הנהיגו אצלם בחיפה את מנהג ירושלים לברך בכל יום.

הרבי: שיהיה באופן טוב.**

(זוירע צדקות מצמיח ישועות, ברוקלין תשנ"ג, עמ' 16)

תגובות נוספות:

א. בקשר לביטוי שנקט הרבי בנוגע להנהגת נשיאת-כפיים בכל יום גם בצפון ארה"ק: "הנח להם לבני ישראל..." – הנהגה ב"התקשרות" גיליון תרי"ד עמ' 18 צויין ע"ז לגמרא בפסחים "... אם אינן נביאים – בני נביאים הן", ופירשו דהיינו "לסמוך על סיעתא-דשמיא שיש להם לציבור לכוון כרצון הקב"ה". ובגיליון תרכ"ג עמ' 19 ס"ז, באו להוכיח ממה ששינוי המנהג לא נתקבל כל-כך, שאכן יש להשאיר את המנהג הישן.

אבל הרה"ח ר' יעקב שי' הלוי הורוביץ העיר שאין צריך לראיה זו, כי בפי גדולי ישראל במשך הדורות, ובפרט בספרות השו"ת, מצוי ביטוי זה לא במשמעות שבגמרא (שיש לראות מה יעשו הציבור בעתיד וללמוד מזה) אלא במשמעות שיש לשמור על המנהג הקיים ולא לשנותו (ראה למשל – ע"פ פרוייקט השו"ת – ראבי"ה ח"ג סי' תשע"א. שו"ת: תשב"ץ ח"ב סי' קט. מהרי"ק סי' ט. קול גדול (למהר"ם בן חביב) סו"ס נ. חוות יאיר סו"ב רלד. חכם צבי סי' צב. התם סופר ח"ב (י"ד) סי' שלב (וראה בב"י י"ד קצו, וכן בשו"ת הב"ח החדשות סו"ס לד, שדנו בהבדל ההלכתי שבין "הנח להם... מוטב שיהיו שוגגין" ל"הנח להם... בני נביאים הם", עיי"ש).

ב. בקשר לקביעה של הרבי (שצויינה בגיליון תרכ"ג עמ' 18 בהערה), שחסידי חב"ד בכל מקום שהם נמצאים "באתריה דמר" – להעיר מקור לזה ממג"א (סי' תצג ס"ק ו, משו"ת הרא"ם) שאם כל בני אומנות [פלונתי] נוהגין בשווה, אע"פ שאר בני העיר אין עושין כן – מותר ואין זוה משום 'לא תתגודדו', וביאר במחצית השקל "דהוי כשני בתי-דינין, דבעלי אומנות נקראים 'בית-דין' בפני עצמן". וכן הביא בשו"ת יחזה דעת (ח"ד סי' לו, משו"ת מהרש"ם חיו"ד סי' קנג ומשו"ת גנת ורדים חיו"ד כלל ג סו"ס ה) בקשר לחילוקים שבין הספרדים והאשכנזים.

ועל-דרך-זה האמור באגה"ק של הרבי בקשר לייסוד בית-דין רבני חב"ד בארה"ק (היכל מנחם ח"ב עמ' קח"ט) שאחד מתפקידיה הוא, להורות ל"כמה מבני" שי' שבאה"ק הרוצים להתנהג על-פי פסקי-דין והוראות רבותינו נשיאינו, [ו]דרים במקום שאין שם רב חב"די", "...ולמותר להעיר,

(** בסגנון כזה – מכיוון שכבר בימי הסליחות תשל"ט, במענה לפניית הנ"ל, הסתייג הרבי (בזהירות רבה) משינוי המנהג בזה, כנדפס בלקוטי-שיחות כרך ח"י עמ' 448, בשערי הלכה ומנהג ח"א סי' עה – הובא ונתבאר בראשית הדיון בנושא בחוברת 'התקשרות' גיליון תרי"ד עמ' 17, בגיליון תרכ"ג עמ' 19 ובגיליון זה להלן.

תשובה על החטאים תבטל ממילא את הגלות

כיצד שייך לגבי הקב"ה עניין של "סתירה", להסתתר ממנו?

- הרי הוא נמצא בכל מקום, "לית אתר פנוי מיניה!?"
- גאווה הוא עניין של "סתירה" מהקב"ה, אשר אינו רואה, כביכול, את בעל-הגאווה □ כאשר לומדים תורה באופן של חקיקה, המחילה מלמעלה מבטלת את ה"סתירה" □ משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

דוגמה על השורש שממנו נלקחים עד לשורשם הראשון – להקב"ה (כביכול) וכנסת ישראל שנקראים איש ואשה⁶. ומזה מובן, שכל פרטי הדינים דסוטה ישנם גם בנוגע לכנסת ישראל עם הקב"ה⁷.

הדין דסוטה הוא – שכאשר האיש מקנא לאשתו, באומרו "אל תסתרי עם איש פלוני", ולא שמעה בקולו, הרי אף שיכול להיות שלא חטאה עם איש פלוני, הנה בשביל זה לכד שנסתרה עמו לאחרי אזהרת בעלה, נקראת סוטה⁸, וישנם כמה דינים שצריכים להעשות בעניין סוטה, כמבואר בפרטיות בתורה.

ובנוגע להקב"ה וכנסת ישראל – הקינוי הוא ציווי הקב"ה לכל אחד מישראל "לא יהיה

א. כל זמן שלא באה הגאולה הכללית של כל אחד ואחד מבני-ישראל מן הגלות על-ידי משיח צדקנו, הרי זה סימן שיש עדיין אחיזה לעבירות, כי, כל מציאות הגלות היא מצד החטאים, "מפני חטאינו גלינו מארצנו"⁹, ומזה מובן, שבה בשעה שתהיה תשובה על החטאים, ועל-אחת-כמה-וכמה שלא יהיו חטאים מכאן ולהבא, אזי מתבטל הגלות מאליו וממילא.

והנה, בנוגע לכללות עניין העבירה, איתא בגמרא¹⁰ על הפסוק¹¹ "איש כי תשטה אשתו", "אין אדם עובר עבירה אלא אם כן נכנס בו רוח שטות".

ובהקדמה:

איש¹² ואשה למטה על כל פרטיהם, הם

(6 ונוסף על ענייני איש ואשה בכלל, הנה דיני סוטה דמתחיל בם "איש איש גו' ומעלה בו" (נשא שם), וארו"ל (יל"ש שם (רמו תשה), הובא בפרש"י עה"פ) באישה של מעלה ובאישה של מטה, הרי ברור רמזו בזה עניין המעילה דכנס"י באישה של מעלה.
(7 הטיה מורכבי הצניעות (פרש"י עה"ת במקומו); כניסת רוח שטות (סוטה שם).

(1 נוסח תפלת מוסף דיו"ט.
(2 סוטה ג.א.
(3 נשא ה"ב.
(4 המשך שיחה זו – הוגה על-ידי כ"ק אדמו"ר (באדיש), ונדפס בלקו"ש ח"ד עמ' 1032 ואילך.
כמהדורה זו ניתוספו עוד איזה ציוני מ"מ, וכמה פרטים מהנחה בלתי מוגה.
(5 ראה לקו"ש ח"ג עמ' 984.

לך (לשון יחיד) אלוקים אחרים על פניי⁸, שדוגמתו הוא "אל תסתרי עם איש פלוני". אך אינו מובן: כיצד שייך לגבי הקב"ה עניין של "סתירה", להסתתר ממנו? כיוון שהקב"ה נמצא בכל מקום, "לית אתר פנוי מיניה"⁹, ובכל מקום שישתתר האדם הרי הוא לעיניו של הקב"ה, כמו שכתוב¹⁰ "אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו נאום ה'!" – אם-כן מה משמעות ה"סתירה" של כנסת ישראל מהקב"ה?

הומענה על זה: הקב"ה אומר על בעל-גאוה "אין אני והוא יכולים לדור"¹¹. אני – אומר הקב"ה – ובעל-גאוה, לא יכולים להמצא באותו מקום. נמצא, שגאוה הוא עניין של "סתירה" מהקב"ה כביכול¹²; בבעל-גאוה לא נמצא הקב"ה¹³ והוא אינו רואה; וכביכול את הבעל-גאוה. וכפירוש הבעש"ט על הפסוק הנ"ל – בניחותא: "אם יסתר איש במסתרים ואני – לא אראנו", היינו, שכאשר האדם הוא במעמד ומצב ד"אני" (ער איז בא זיך א "איך"), אזי "לא אראנו", הקב"ה כביכול אינו רואה אותו.

הומענה על זה: הקב"ה אומר על בעל-גאוה "אין אני והוא יכולים לדור"¹². אני – אומר הקב"ה – ובעל-גאוה, לא יכולים להמצא באותו מקום. נמצא, שגאוה הוא עניין של "סתירה" מהקב"ה כביכול¹³; בבעל-גאוה לא נמצא הקב"ה¹⁴ והוא אינו רואה; וכפירוש הבעש"ט על הפסוק הנ"ל – בניחותא: "אם יסתר איש במסתרים ואני – לא אראנו", היינו, שכאשר האדם הוא במעמד ומצב ד"אני" (ער איז בא זיך א "איך"), אזי "לא אראנו", הקב"ה כביכול אינו רואה אותו.

ב. איתא בגמרא¹⁵ ש"בעל שמחל על קינוי קינויו מחול", היינו, שאפילו לאחרי שהבעל קינא לאשתו ואמר "אל תסתרי עם איש פלוני", ביכלתו להסיר את הקינוי, כמו שמעולם לא

קינא לאשתו ואמר "אל תסתרי עם איש פלוני", ביכלתו להסיר את הקינוי, כמו שמעולם לא

8 יתרו כג.
9 ואם לא שייך עניין של "סתירה" – אזי לא שייך כל העניין של "סוטה", דהיינו עניין של חטא באמת, שהרי "כבודי לאחר לא אתן" (ישעיה מב.ה. וראה גם תורת מנחם – התוועדות ח"ו ריש עמ' 319. חט"ז ע' 150 הערה 22), וכמבואר בתניא (ספכ"ד) ש"אפילו בשעת החטא היתה באמנה אתו יתברך", ולכן "בל ידח ממנו נדח" (ע"פ ש"ב יד, יד. וראה תניא ספכ"ט), וטופו לעשות תשובה באופן שעוקר את החטא מעיקרו (מהנחה בלתי מוגה).
10 תיקו"ז תנ"ז (צא, סע"ב). ת"ע (קכב, ב) הובא בתניא שהערה"א פ"ז.
11 רימיה כג.כד. וראה תהלים קלט, ד"ב.
12 סוטה ה.א.
13 ועפ"ז יש לכאור מה שסוים מס' סוטה הוא בעניין הענוה, כי על-ידי קניין מידה זו מתבטל כל עניין הסתירה, ונסתיים עניין סוטה (משיחת ערב חגה"ש תשי"ט).
14 היינו, שמסתלקת ממנו הארת אלוקות בגלוי, אף-על-פי שנשאר בהעלם והסתר (מהנחה בלתי מוגה).
15 שם כה, א.
16 סנהדרין פ"ח ה"ו.
17 צפנת-פנח על הרמב"ם הל' סוטה פ"א ה"ז.
18 מה-שאיין-כן בסתירה סתם, אף שמצד הסתירה עצמה, מבלעדי הקינוי, לא חל עליה דין סוטה, מ"מ הרי זה מציאות סתירה.
19 ירושלמי סוטה פ"א ה"ב.
20 משלי טז,ה.

לעלות לדוכן כמנהג המקום

בהמשך לדיון בזמן האחרון בעניין נשיאת-כפיים בכל יום, ועל-פי בקשת רבים, ובפרט – "כוהנים בעבודתם", ניתן מקום למקורות נוספים שהגיעונו על דעת הרבי בנדון, וכן נכתבו מסקנות כלליות לאור כל הידוע עד עתה. ויהי רצון שנוכה לכוון לדעת הרבי

"לנהוג כמנהג המקום"

במענה למכתבו מט"ו סיון ה'תשס"ו בעניין נשיאת כפיים,

הנה ככל אנ"ש שיחיו הריני עוסק מעוררי בהפצת מעיינות החסידות, הדרכותיה ומנהגיה. מובן מאליי שכך נהגתי גם בעניין נשיאת-כפיים, וטענתי שיש לנהוג כמו בבית חיינו, דהיינו שישאור כפיים ביום-טוב בלבד.

עד שפעם אחת בחלוקת הדולרים (ואני אז בשליחות בקריית-גת) שאלני הרבי: ווי אזוי איז מען זיך נוהג בא אייך מיט ברכת כוהנים [= איך נוהגים אצלכם בברכת כוהנים]?

אני: אזוי ווי דא [=כנהוג כאן] (כלומר, כמו בבית חיינו).

הרבי (בתמיהה): משנה זיין מנהגים [=לשנות מנהגים]?

מאז אני נוהג, בעניין נשיאת-כפיים, בכל מקום כמנהג המקום: בחו"ל – ביום-טוב בלבד, כנהוג בחו"ל, ובכפר-חב"ד הריני עולה לדוכן גם בשבתות, כנהוג בכפר-חב"ד.

הרב זלמן הכהן אבֿלסקי, הרב הראשי לקישינייב ולמדינת מולדובה

הערת המערכת

למיטב הבירור בקריית-גת, היה המנהג בקהילת חב"ד שם לעלות לדוכן בשבתות, והרב אבֿלסקי שינה ליו"ט בלבד, ועל זה היתה תגובת הרבי – להחזיר את המצב לקדמותו. ואכן, מאז מענה זה חזר הרה"ג הרה"ח ר' משה שיחי הבלין והנהיג בישיבה לעלות לדוכן בשבתות. ואין מזה ראיה לקהילה חב"דית חדשה, או איך יתג כוהן המתארח בקהילה שאינה חב"דית.

"האם מברך בכל יום?"

בחלוקת שליחות-מצווה לצדקה ביום כ"ב באלול תנש"א, שאל הרבי את הרה"ג הרב שאר-ישוב שיחי' הכהן, רב העיר חיפה: האם אתה מברך ברכת כוהנים בכל יום או בכל שבת*?

הערת המערכת

* השווה להנהגתו של הרב הראשי דאז הרה"ג ר' אברהם שיחי' כהנא-שפירא, שסבל מזה שלא נשא-כפיו בחו"ל בכל יום, וחיפש שם בית-כנסת שיכול לעלות בו לדוכן, והרבי העריך זאת. ראה ביחידותי עמו, התוועדותי תשמ"ח עמ' 3107 ותשמ"ז ח"ב עמ' 841.

"אם אין אני לי מי לי"

הוא היה אומר: אם אין אני לי, מי לי; וכשאני לעצמי, מה אני; ואם לא עבשיו, אימתי (פרק א, משנה יד)

פירוש רבינו עובדיה מברטנורא:

אם אין אני לי – אם אין אני זוכה לעצמי, מי יזכה בשבילי. **וכשאני לעצמי** – ואפילו זכיתי לעצמי, מה הוא הזכות הזו, ובמה נחשב הוא, כנגד מה שאני חייב לעשות. **ואם לא עבשיו** – בעולם הזה. **אימתי** – כי אחר המוות אי-אפשר לזכות עוד. פירוש אחר: **אם לא עבשיו** בימי הבחורות, **אימתי**, שמה בימי הזקנה לא יעלה לידי.

פירוש כ"ק אדמו"ר:

במשנה י"ב הוזהרנו הילל לקרב גם את ה"בריות" לתורה, ובהמשך לזה באות שלוש ההוראות האלה:

"אם אין אני לי, מי לי" – החובה על כל אחד לעסוק בעבודה הנ"ל בעצמו. וראי שגם בלעדדי ייעשו העניינים הצריכים להיעשות, אבל אם הוא לא ייטול חלק בזה, יאבד את הזכות.

"וכשאני לעצמי, מה אני" – אם כי הוא חייב לעסוק בזה בעצמו, לא יעמיד הכול על דעתו, אלא יתייעץ עם אחרים.

"ואם לא עבשיו, אימתי" – לא ידחה עבודה זו לכשיתפנה מעסקיו לאחר זמן, שהרי ייתכן שלאחר זמן כבר יהיה מאוחר מדי לעזור לזולתו.

(משיחת שבת קודש פרשת שמיני תשל"ו – בלתי מוגה)

יש לכאר מאמרים אלו, בדרך הצחות והרמוז, בקשר לקרבן פסח. ובהקדים:

בימיו של הילל אמנם לא נהגו לומר פרקי-אבות בין פסח לעצרת, כמוכך. אבל מכיוון שהתורה היא נצחית (לרבות מנהג ישראל שתורה הוא), צריך לומר שמאמרו של הילל בפרק הראשון של פרקי-אבות שייך ל(שבת הראשונה שלאחר) פסח.

ולפי זה: מסופר בגמרא, שבני בתירא היו מסופקים אם הפסח דוחה את השבת, והילל פסק להם שהוא דוחה את השבת, ואז מינוהו לנשיא עליהם. ומבואר במקום אחר בארוכה, שהפסח דוחה את השבת משני טעמים: א) להיות שיש בו (גם) הגדר של קורבן ציבור. ב) "זמנו קבוע" ל"יד בניסן. והנה, מיד לאחר חג הפסח – לאחר מינויו של הלל כנשיא – לומדים את מאמרו ותורתו בקשר לקרבן פסח (שעל-ידי זה נתמנה לנשיא):

"אם אין אני לי, מי לי" – היינו שמהותו של הפסח היא קרבן יחיד.

"וכשאני לעצמי, מה אני" – ביחד עם זה הוא זקוק לציבור (היינו, גדר של קרבן ציבור), כי אם היה רק קרבן יחיד, לא היה דוחה את השבת, והילל לא היה מקבל את הנשיאות "מה אנה".

"ואם לא עבשיו, אימתי" – היינו שהפסח "זמנו קבוע", ולכן הוא דוחה את השבת.

(ליקוטי-שיחות, כרך ח"י, עמ' 114)

המציאות של סתירה זו נעשית רק מצד רצונו יתברך – יכול הקב"ה למחול תמיד, אפילו לאחר שנסתרה. ג. אמנם, מתי מועילה המחילה (אפילו כאשר מסירים חלק מהדבר שעליו הם חקוקים²¹. ולכן, בשעה ש"לא נמחקה המגילה", היינו, כאשר יהודי לומד תורה באופן של חקיקה, שלא שייך למחוק חס-ושלום את אותיות התורה ממנו, כיוון שהוא והתורה הם חד²², הנה

"אדם ובהמה תושיע ה'" – כאשר מי שהם במדרגת

"אדם" "משימים עצמם בבהמה" לגבי הקב"ה, אזי

נמשכת להם ישועת ה' ביתר שאת וביתר עוז

כל מציאות הסתירה תלוי בהקינות) – "כל זמן שלא נמחקה המגילה":

מחיקת המגילה כפשוטה, מתבטאת בכך, שמפרידים את האותיות מהקלף. ועניין זה מורה ומגלה שגם קודם המחיקה לא היו דבר אחד; אילו היו דבר אחד, לא היה שייך לחלק ביניהם. ולכן, באותיות החקיקה, כיוון שהם מציאות אחת עם הדבר שעליו הם חקוקים, לא שייך למחוק את האותיות לבדן, אלא אס-כך

אף-על-פי שהיתה אצלו "סתירה", שנכנסה בו ("עס האט זיך אין אים אריינגעכאפט") גאוה – הרי זה רק בחיצוניות, ומחילה מלמעלה מבטלת הכול, והרי הקב"ה הוא "רב²³ לסלוח²⁴". אבל אם "נמחקה המגילה" (שזה מורה שגם לפני זה היו הוא והתורה שני דברים) – אפשר שהישות וגאוה חדרו בו מעבר לעבר²⁵ ("דורכגענומען דורך-און-דורך"), ואז יש לו

21 וכמדובר לעיל (בהמאמר הנחה בלתי מוגה. – לא נכלל בחלק שהוגה על-ידי כ"ק אדמו"ר הגרפס בטה"מ מלוקט ח"ב עמ' נה ואילך) שבתורה ישנם ב' עניינים – אותיות החקיקה ואותיות הכתיבה.

ובהתאם לכך, יש לימוד התורה באופן של חקיקה, היינו, שהאדם אינו מציאות בפני עצמו, אלא כל מציאותו היא מציאות התורה בלבד;

יש לימוד התורה באופן של כתיבה, היינו, שאף שכתובה כאן "תורה שלימה", הרי זה באופן שהקלף היה תחילה מציאות בפני עצמו, והרי מציאות בפני עצמו, ושניהם מתחברים, וגם בשעת חיבורם הרי הם שני דברים, והראיה, שיכולים למחוק את האותיות מהמגילה, והמגילה נשארת בשלימותה.

ודוגמתו בלימוד התורה – שלפני יכול להיות אצלו מצב שלא ניכר שהוא קלף שעליו היו כתובים פעם אותיות התורה, ומתגלה שהוא מציאות בפני עצמו, כאילו לא היו אצלו עניינים של תורתו תורת חיים, אשר, "אסתכל באורייתא וברא עלמא" (זח"ב קסא, רע"ב), שממנה נעשו כל ענייני המציאות עד למטה מטה.

והוא שמבואר בתניא (פכ"ד) שכשעת מעשה החטא נעשה האדם נפרד מאלוקות, והרי זה כמו הנמצא במבואות המטונפות (שהוא עניין ג' קליפות הטמאות לגמרי), שזהו מקום שרברי תורה אינם יכולים להיכנס שם (מהנחה בלתי מוגה).

22 עיין סוטה כא, א.

23 תניא אגה"ת פ"א (ק, א). וראה ב"מ"מ, הגהות והערות קצרות" לשם (ס"ע פ ואילך).

24 כ"ה בכל החטאים, שכולם מקורם היא הגאוה, מציאות בפ"ע נפרד מרצה"ע (ובאים מצד רוח שטות, סוטה). מלבד חטא ע"ז (שנוגע בחכמה שבנפש, שמדרגתה שה' לבדו הוא כו' – ראה תניא פ"ט והג"ה בפל"ה שם), זה נוגע גם בבחינת חקיקה, שלכן, בחטא העגל, שבר משה את הלחות אף שהיו בחינת חקיקה.

25 וע"ד מ"ש אדמו"ר הוקן בתניא אגה"ת (פ"ג) מדברי הוהר (ס"פ נח) "כיוון דחב ב"ג קמיה קוב"ה זמנא חרא עביד רשימו כו' זמנא תליתאה אתפשט ההוא כתמא מפתרא דא לפטרא דא כו'".

ולמעיר גם מדברי הגמרא (ר"ה יז, א) "נושא עוון

דין של סוטה²⁶: עליו להביא מנחה משעורים, מאכל בהמה²⁷, והמנחה צריכה להיות עשירית האיפה – שמורה על דלי דלות²⁸, היינו, שצריך לפעול בעצמו את הידיעה והרגש שהוא "עני בדעת"²⁹, ועד כמו בהמה³⁰, שאין לה דעת כלל.

ד. ויש³¹ להוסיף בזה – ובהקדמה:

מנחת סוטה אינה כמו שאר הקרבנות שבאים לכפרה, כפרת עוון, אלא כדברי הגמרא³² ש"מנחת סוטה... באה לברר עוון" (אם אמת אם שקר), על-דרך שתיית המים. והיינו, שעל-ידי המנחה יכול להתברר שמעיקרא לא היה עניין של עוון, ובמילא אין צורך בכפרה על עוון.

ועניינו בעבודה:

בירור העוון הוא לא רק בנוגע להעבר, שמלכתחילה לא היתה הנטייה מדרך הישר ("תשטה אשתו") באופן של חטא בפועל חס-ושלום, אלא גם בנוגע להבא, שלא יהיה מעמד ומצב ש"נכנס בו רוח שטות" שיכול להביא לנטייה מדרך הישר.

והעצה לזה היא – מנחה של דלי דלות (עניות בדעת) שבאה מן השעורים (מאכל בהמה):

ויובן על-פי מה שכתב בעל השמחה במאמר ד"ה הוי' לי בעוררי³³, ש"שואל, עם היותו גדול

בתורה, מכל-מקום, חטא בזה שהלך אחר הטעם". ואם הדברים אמורים בנוגע לשאול שהיה "משיח ה"³⁴, על-אחת-כמה-וכמה בנוגע לאלו שנמצאים בדרגות נמוכות יותר, שאם הולכים אחר ההבנה וההשגה, אזי "לפתח חטאת רובץ"³⁵, להיות נתינת מקום לנטייה מדרך הישרה.

והעצה לזה – שתהיה העבודה (קרבן) באופן של דלי דלות בדעת, היינו, לא מצד הבנה והשגה [כיוון שכבר נכשל בזה, ועל-דרך מה שכתב הרמב"ם בהלכות דעות³⁶ ש"אם היה רחוק לקצה האחד ירחיק עצמו לקצה השני וינהוג בו זמן רב עד שיחזור בו לדרך הטובה והיא מידה בינונית"], אלא מצד "רעותא דלבא" כפי שבאה מצד קבלת-עול, שלזה שייך כל אחד ואחד מישראל, ועניין זה הוא ה"פתח" כחורה של מחט" שעל-ידי זה פותחים לו "כפתחו של אולם"³⁷, שגובהו ארבעים אמה³⁸, ב' פעמים כ', שמורה על פנימיות הכתר³⁹, שזהו עניין רעותא דלבא⁴⁰.

זאת ועוד:

כיוון שיש חשש ש"היא עשתה מעשה בהמה", לכן צריך להיות קרבנה "מאכל בהמה", היינו, שלא מספיק דלי דלות בדעת של בני-אדם, אלא באופן שגם בהיותם "ערומין בדעת", הרי הם "משימין עצמם

ועובר על פשע... מעביר ראשון ראשון כו",

27 סוטה יד.א.

28 ויקרא ה.א.

29 ראה נדרים מא, רע"א.

30 ראה חולין ה.ב: ערומין בדעת ומשימין עצמן

כבהמה.

32 סעיף זה – מהנחה בלתי מוגה.

33 כריתות כד, א (ובפרש"י). וראה לקו"ש ח"ח

ע' 61 הערה 62.

34 סה"מ קונטרסים שם קפא, רע"א. תרפ"ז שם

עמ' רד.

35 שמואל"א כד, ד"א. ועוד.

36 בראשית ד.ז.

37 פ"ב ה"ב.

38 ראה שהש"ר פ"ה, ב.

39 מידות פ"ב מ"ג. פ"ג מ"ז.

40 ראה לקו"ש שה"ש לה.ג, ובכ"מ.

41 ראה בהמאמר פ"ח (סה"מ מלוקט ח"ב עמ'

פרשת פינחס

פרשת פינחס

כ"ק אדמו"ר הרי"צ נכנס לבריתו של אברהם אבינו ביום ב' לפרשת פינחס. פעם אחת התבטא ואמר שרוב מאורעות חייו נרמזים בפרשה זו.

(ספר-השיחות ת"ש, עמ' 158)

* * *

הרבי מהר"ש אמר פעם בילדותו, בדרך הצחות:

הפרשיות חוקת ובלק מחוברות לפעמים, וכן הפרשיות מטות ומסעי; ואילו פרשת פינחס אינה מחוברת לא לבלק ולא למטות, שכן פינחס הוא "דוקרני"...

(מפי השמועה)

פינחס בן אלעזר בן אהרון הכהן (כה"א)

פינחס הוא אליהו (ילקוט שמעוני)

הילקוט אינו אומר "אליהו הוא פינחס" (אף שפינחס קדם לאליהו), כי מבואר בזהר (ח"א מז) שאליהו היה בעולם כבר בתחילת הבריאה, ככתוב (בראשית א) "ועוף יעופף על הארץ" (היינו כמלאך, לא כילוד אישה).

(ליקוטי שיחות, כרך ב, עמ' 343)

והיתה לו ולזרעו אחריו ברית כהונת עולם (כה"ג)

פינחס שלא ברצון חכמים... בקשו לנדותו, אילולי שקפצה עליו רוח הקודש ואמרה: והיתה לו ולזרעו ברית כהונת עולם (ירושלמי סנהדרין ספ"ט)

הרי שפינחס העמיד בסכנה לא רק את גופו (שכן בני שבט שמעון היו עלולים להרגו) אלא אף את נשמתו (שהרי החכמים ביקשו לנדותו), ובלבד שתוסר חמתו של הקב"ה מעל ישראל ותיפסק המגיפה.

כיוצא בזה אנו מוצאים אצל הבעל-שם-טוב ותלמידיו, שלא אחת הפקירו את העולם-הבא שלהם למען טובתו של יהודי שני.

(ליקוטי שיחות, כרך יח, עמ' 320)

* * *

החטא של בועל ארמית גורם לחידוש ולשינוי בטבע, שהרי בכך שיהודי מוליד גוי רח"ל מתבטלת המחיצה הטבעית שבין ישראל לעמים. ומכיוון שפינחס ביטל חטא שיש בו משום שינוי הטבע, קיבל את שכרו בדרך של מידה כנגד מידה, וניתנה לו כהונה בדרך של חידוש ושינוי הטבע, שהרי קודם לכן לא היה ראוי לכך, כפי שרש"י מפרש כאן.

(ליקוטי שיחות, כרך ח, עמ' 153)

לאדם חשוב, או חשובים שהם לא ראיים לדבר בזה.

ולכן מהראוי לדבר אודות הכול, ואפילו כשיש ספק, גם-כן לדבר אודות הכול.

"בכלל, מהנשמע כאן הרי בנוגע לנרות שבת-קודש אין שאלות, ועיקר הבעיה בקשר לטהרת-המשפחה. ולכן לדבר על נש"ק, והיות ונש"ק זה דבר קל, צריך לדבר גם על כשרת, ובקשר לטהרת-המשפחה – להשתדל לדבר, וגם באם יש ספק, לדבר. אך באם רואים שהדבר יכול להזיק, או לא לדבר; ולומר שיש עניין נוסף שבהזדמנות אחרת ידברו אודותיו.

"בקשר לשיעורים – [=במושבים, (בכפר ורבורג?)] לדבר עם מחנכים שאינם נוגעים בדבר אם כדאי לבוא שוב. בכלל, צריך לראות פאברייטערן [=להרחיב הפעילות].

"אם חושבים שאין מספיק כוחות, אז כמו שאמר הריי"ץ שכאשר יש החלטה לעשות למעלה מהכוחות, שבכוחותיו לא היה יכול לפעול זאת, הרי מעצם ההחלטה לעשות למעלה מהכוחות נפתחים צינורות חדשים וכוחות חדשים, וזכות הרבים מסייעתם."

"לפלא שכנראה אין יודעים"

ומעניין לעניין – הנה קטע שכתב הרבי בשנת תשי"א (תשורה רייניץ, כ' בכסלו תשס"ו) על הדיבור בנושא טהרת-המשפחה:

ביקרו אצלי מר... וזוג[תן] שיחיו. ולפלא שכנראה אין יודעים על-דבר עניין טהרת-המשפחה! זוגי תחיי הבטיחה לי שבחזרתם תדבר עם זוג[תן] תי' להודיע על זה ותשתדל לשמור ולעשות... מצידו יחפש הזדמנות בהקדם להיפגש איתם ולהקל עליהם התחלת הדיבור ונא להודיעני מהתוצאות לפועל בהקדם. ותשואות-חן מראש.

סגנון מכתבו מחזק אצלי התקווה אשר משתדל כתי"ר בהמבצעים עליהם מדובר, ככל יכולתו, כולל גם-כן באופן דטופח על מנת להטפח, שממנו יראו וכן יעשו. ויהי רצון שיהיה כל זה בהצלחה.

בכבוד ובברכה.

"צריך עיון גדול"

המכתב הנוסף, מ"ז בשבט תשל"ח, פונה אל "חברי ועד משמרת הצניעות בעיר הקודש ירושלים ת"ו" (כפר חב"ד' שם, עמ' 178). הרבי מעודד את פעילות חברי הוועד ואף משגר השתתפות סמלית, אך בקשר להצעתם הגיב:

נב. לסיום מכתבם בנוגע הכרזת מבצע מיוחד לתיוקן גדר הצניעות בתוך מסגרת המבצעים בפעילות אנשי חב"ד, הנה מכמה טעמים צריך עיון גדול אם אפשר להעמיד מבצע כזה על צעירים וצעירות שהן המה חלק הגדול המתעסקים במבצעים האמורים ויותר שייך זה לאיגודי רבנים וכיו"ב, אשר בוודאי עומדים עמם בקשר ישיר שזהו האופן הפעיל ומצליח יותר.

על מה לדבר בביקורי-בית?

בחודש תשרי תשל"ו (או בסמוך לכך) שהו בחצר הרבי הרה"ח ר' אברהם-אלתר שיחי' הבר ורעייתו. כשנכנסו ל"יחידות" שוחח איתם הרבי על כמה עניינים וביין השאר, על פעילות ה'מבצעים' ועל תוכן הדיבורים במסגרת ביקורי בית הנערכים לשם כך (הדברים, על-פי הזיכרון בלבד, פורסמו ב'מכתבים מבית חיינו – תשורה הבר', כ"ו באדר תשס"ו, עמ' 186):

"בקשר לתוכן שיש לדבר בבתים על המבצעים: "להשתדל לדבר על הכל, כי כאשר מחסירים פרט אחד (ואז נודע למשפחה גם על פרט זה) חושבת המשפחה שזהו בגלל שזה שייך רק

כבהמה",

– ועניינו בעבודה, כמדובר בהמאמר⁴¹ שגם המצוות דעות ומשפטים שיש עליהם טעם, צריך לקיים (בעיקר) מפני שהם רצון ה', כמו חוקים, "חוקה חקתי גזירה גזרתי"⁴² ו"אין לך כלומר⁴³: כיוון שלפני זה "עשתה כמעשה בהמה", הרי כשנעשה מעמד ומצב של אתהפכא, אין זה רק כמו שפועלים על אדם להיות כדבעי, אלא כפי שמהפכים "בהמה"

אף שהגאולה העתידה תהיה באתערותא דלעילא – איש מזריע תחילה" – מכל-מקום, היא תהיה באופן ד"יולדת זכר", גאולה נצחית שאין אחריה גלות

רשות להרהר אחריה⁴⁴ – "לאדם", ועד כפי שהאדם הוא בתכלית השלימות.

והרי זוהי מעלת בעל-תשובה לגבי צדיק, כולל גם לגבי העבודה בענייני הרשות באופן ש"בכל דרכיך דעהו"⁴⁵ – שכן, בענייני הרשות, גם אם נכשל בהם, הרי אין זה עניין של עבירה שהוא מג' קליפות הטמאות שהם "אסורים וקשורים בידי החיצונים... עד עת קץ"⁴⁶, כי אם עניין של קליפת נוגה, שיוורד רק לפי שעה, ולאחרי זה יכול בנקל לחזור ולעלות לקדושה⁴⁷, מה-שאי-כן בסוטה ("מעשה בהמה") שמדובר אודות דבר איסור, ובמילא, העלייה היא באופן ד"זדונות נעשו לו כזכות"⁴⁸.

ה. וכאשר פועל בעצמו ביטול זה, הרי לא זו בלבד שנעשה טהור להקב"ה⁴⁹, אלא עוד זאת, שמגיע לדרגה נעלית יותר מדרגתו הקודמת, כסיום הכתוב⁴⁹: "ונקתה ונזרעה זרע", וכפירוש הגמרא⁵⁰: "היתה יולדת (תולדותיהן של צדיקים – ועמך כולם צדיקים"⁴⁹ – מצוות ומעשים טובים)⁵⁰ בצער יולדת ברווח", ועד שמגיע למרחב העצמי – "במקום שבעלי תשובה עומדים צדיקים גמורים אין יכולים

ו. וזהו גם מה שנאמר בגמרא⁴⁸ "היתה יולדת... נקבות יולדת זכרים":

לד. ב. זח"ג כא.א. דרמ"צ לט.ב. (עוד) "לרחוק שנעשה קרוב" (מהנחה בלתי מוגה).
 (47) נשא הכח. ובפרש"י.
 (48) סוטה כו.א. ו"ש"נ.
 (49) ישעיה ס.בא. וראה סנהדרין ר"פ חלק.
 (50) ב"ר פ"ל, ו.
 (51) ברכות שם. וראה סה"מ תש"ט עמ' 183 בהערה.
 (52) מכאן ואילך – מהנחה בלתי מוגה.
 (53) משלי ג.ו. וראה רמב"ם הל' דעות ספ"ג.
 (54) תניא פ"ו.
 (55) יומא פו.ב.

(נ) וש"נ.
 (41) פ"ה (סה"מ מלוקט ח"ב עמ' נז). וש"נ.
 (42) ראה תנחומא חוקת ג. שם ח. במדבר"ד רפ"ט. ועוד.
 (43) ראה יומא סז.ב. פרש"י ר"פ חוקת.
 (44) תהילים לו.ו. וראה חולין שם. לקו"ת בחוקותי נב. ובכ"מ.
 (45) ראה של"ה ג, רע"א. ועוד.
 (46) כאשר שנעשית טהורה לבעלה, ובאופן של חביבות יתירה מכמו שהיה לפניו, ככל קירוב שבא לאחרי הפירוד, ובלשון חז"ל (ראה ברכות

החילוק שבין נקבה לזכר בעבודת ה' הוא – שנקבה "דעתה קלה"⁵⁶ שיוכל להיות אצלה שינויים, היינו, שברגע זה הוא "עובד ה'", וברגע שלאחרי זה הוא במצב של נטייה מדרך הישר, מה שאין-כן זכר, שהוא תקיף בדעתו. וזהו "יולדת זכרים" – שנעשה אצלו התוקף ד"זכר" בעבודת ה', היינו, שעבודתו בהליכה מיום ליום "מחיל אל חיל" בתורה ומצוותיה היא קיימת לעד, "שפת אמת תיכון לעד"⁵⁷, ובאופן כזה הולך לבטח דרכו להמשיך אלוקות בעולם, כמו שכתוב⁵⁸ "כי ידעתיו למען אשר יצווה את בניו ואת ביתו אחרייו ושמרו דרך הוי' לעשות צדקה ומשפט", היינו, שעל-ידי "צדקה ומשפט" הרי הוא ממשיך "אמת הוי'"⁵⁹ בענייני העולם.

וזהו גם מה שנאמר⁶⁰ "איש ואיש יולד בה", כמבואר בתורה-אור⁶¹ ובליקוטי-תורה⁶² שאף-על-פי שהסדר הוא ש"איש מזריע תחילה יולדת נקבה"⁶³, מכל-מקום, לעתיד לבוא הגנה גם כאשר איש מזריע תחילה תהיה יולדת זכר, והיינו, שאף-על-פי שהגאולה העתידה תהיה באתערותא דלעילא (שהו עניין "איש מזריע תחילה"), בחסד וברחמים, כמו שכתוב⁶⁴ "ברחמים גדולים אקבצך", מכל-מקום, תהיה הגאולה באופן ד"יולדת זכר", גאולה חזקה וקיימת שאין אחריה גלות.

(קטעים מהתועודות יום ה' פ' פינחס, י"ב בתמוז ה'תשי"ז – בלתי מוגה. תורת-מנחם – התועודות תשי"ז, חלק שלישי (כ), עמ' 121-128 – בלתי מוגה)

- 63) ישעיה מבי. ועוד.
- 64) תהילים פז,ה.
- 65) מקץ לז,ג ואילך.
- 66) תזריע כ,ג.
- 67) ברכות ס,א. וש"נ.
- 68) ישעיה נד,ז.

- 56) ראה שבת לג,ב. וש"נ.
- 57) משלי יב,ט. וראה תניא פ"ג.
- 58) יירא יח,ט.
- 59) תהילים קיז,ב.
- 60) ד"ה ה"ג ונאמר – פסחים קטז,ב.
- 61) בשלח טו,א.
- 62) בנוסח הגש"פ.

מינוי ל"התקשרות"

ניתן לקבל את גיליון "התקשרות" שירות הביתה באמצעות הדואר.

מינוי לשנה: 177 ש"ח (ב-4 תשלומים).
מינוי לחצי שנה: 88 ש"ח (ב-2 תשלומים).

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת:
"התקשרות", מחלקת המנויים, ת"ד 14 כפר חב"ד 72915

אינו זהיר כו"י (יורה דעה סימן רפ"ה, סוף סעיף א').

ברור שהשולחן-ערוך מדבר כאן על שחר בעולם הזה במובן הפשוט.

והרבי ממשיך וכותב:

אם ניסוח זה מעורר שאלות, כמו השואה וכו', כפי שאתה מזכיר, חז"ל כבר עסקו בשאלות כאלה בסגנון התמציתי האופייני להם, ועם נגיעה ישירה לנושא הנידון. הם סיפרו לנו שמה רבנו (עוד לפני שפרשת המזוזה נכתבה) שאל את הקב"ה: "מפני מה יש צדיק וטוב לו וצדיק רוע לו" (ברכות ז,א). אותה שאלה נשאלה במשך כל הדורות, כולל בספר איוב, שאתה מצטט.

הייתי רוצה להוסיף שזאת לא רק העמדה של יהודי מאמין, אלא – בתת-ההכרה, ואולי גם במועד – זו הגישה הבסיסית של כל מחנך ראוי למקצועו, שמחנך ילדים (בגיל או בידע) לפתח גישה והתנהגות מוסרית – לא בגלל מעלתה של אידיאליות טהורה בלבד, אלא גם ובעיקר על יסוד התועלת המעשית שלהם. רוב המחנכים לא יהססו לתמוך במידות טובות של צדקה, יושר וכו' ולשם השכר המידי שלהן מבחינת סיפוק ושלווה נפש אישיים, וכן לטובת החברה שבה אנו חיים.

יתרה מזו, אף-על-פי שהרבה מחנכים או מנהיגים רוחניים עשויים להיות מוכנים להתפשר בתחומים מסויימים תחת לחצים חברתיים או בהשפעת מה-שמכונה דמוקרטיה חופשית, לכל אחד יש אידיאלים ועקרונות מסויימים, שלגביהם הוא לא יתנהג על-פי הכלל של "כל דאלים גברי", בחברה שבה הפשע גדל בהתמדה בשנים האחרונות. ובעוד הוא מפיץ בקרב תלמידיו את הנאמנות לאותם אידיאלים, תוך הקרבה אישית למען עולם טוב יותר, וכו', יתגלה, לאחר בדיקה מדוקדקת וקפדנית, שהמניע הוא לא לגמרי בזה של אהבת-הזולת טהורה.

גם במקרה של יהודי שלא כל-כך שומר מצוות, הדבר יביא לו תועלת כשיוכירו לו את הפרשה השנייה של קריאת-שמע: "אם שמוע תשמעו אל מצוותי – ונתתי מטר ארצכם בעתו...". ואף-על-פי שהוא ראה פוגרומים וכדומה כאשר הם היו לכאורה הכי פחות ראויים, הוא ייחס אותם לגורמים בלתי ידועים כלשהם, אך לא ירשה

שאלות כאלה להרתיע אותו אישית, אלא יצפה שהדברים יהיו שונים במקרה שלו.

בוודאי אין צורך להרחיב עוד על הני"ל...

אין הקומץ משביע...

עם היוודע בעולם הרחב על הצלחת פעילות ה'מבצעים', פנו לרבי גורמים מסויימים וביקשו שבמסגרת ה'מבצעים' יעוררו על נושאים נוספים, כדוגמת 'מבצע טיולים, הדרכה והסברה' ו'מבצע מיוחד לתיקון גדרני הצניעות'. על כך ענה הרבי כי אין הקומץ בזמן משביע את הנדרש וכי קשה להעמיס נושאים נוספים. עם זה אמר הרבי, כי בנושא הצניעות צריכים לטפל גופים רבניים תורניים ולא פעילים צעירים.

המכתב הראשון מכ"ה במרחשוון תשל"ז (פורסם בשבועון 'כפר חב"ד', גיליון 991, עמ' 174):

הווי"ח אי"א נו"י
עוסק בצורכי ציבור
הרב...

שלום וברכה:

במענה על מכתבו מט"ו חשוון, בו מציע אשר נוסף על המבצעים הידועים אליהם מדובר כבר באריכות ובפרט בשבועות אחרונים – להוסיף גם כן מבצע טיולים הדרכה והסברה, כולל ביקור בבתים וכו'.

והנני מיצר אשר המבצעים דעד עתה דורשים שימת לב רבה וגם רוב הזמן בכמות, וקשה להעמיס על אותם האנשים עוד עניינים. ובפרט אשר אחריות מיוחדת במבצע שכת"ר מציע, כיוון שקושר בביקור בבתים מראש לאיזה כיוון יטה השני את שאי אפשר לדעת מראש לאיזה כיוון יטה השני את השיחה וכו', נוסף גייכ שבמקומות מסויימים יש להתחשב עם המצב הבטחוני.

ואם תמצא לומר, הרי המבצעים העומדים כבר על סדר היום, כל אחד דורש הדרכה והסברה, על דרך מצווה (אחת) גוררת (הסברה על-דבר עוד) מצווה ועוד מצווה.

בכוונה עיכבתי את תגובתי כדי שלא אצטרך לדבר במונחים של השערות וציפיות, אלא על יסוד עובדות ותוצאות בפועל.

האמור לא עוסק במקרים בודדים אלא, להיפך, זה נהיה גלוי לעין בתור מתכונת מוחלטת. אני עצמי קיבלתי מכתבים אישיים רבים שבהם המתכתבים סיפרו לי עד כמה התרגשו מהחוויה, שהתגלתה כנקודת מפנה בחייהם.

לסיכום, ניתן לומר שאותם אנשים שפעילים במבצעי המצוות האלה ראויים לעידוד רב, בייחוד משום שהם מפגינים את נאמנותם המלאה להוראה הראשונה בחלק הראשון של השולחן-ערוך, שעושה זאת לחובתו הראשונה של יהודי, שלא לרפות את ידיו בגלל מי שלועגים לו: "שלא יתבייש מפני בני אדם המלעיגים עליו"....

[הערה: בנושא דומה אך הפוך – פנייה בטעות לגוי, בנושא הנחת תפילין, השיב הרבי בהרחבה בהתוועות י"א ניסן תשמ"ג.]

המזוזה כשומרת הבית

ההסברה שנלוותה ל'מבצע מזוזה' התמקדה בסגולתה להגן על הבית ויושביו, כדבר הפסוק, "ה' ישמור צאתך ובואך מעתה ועד עולם", וכדברי הזוהר שמזוזה כשרה בפתח הבית מגינה על דיירי גם בשעה שאינם בבית.

אישיות מסוימת ("הרב ד"ר...") פנתה בתלונה לרבי על קו הסברה זה. הלה, מסתבר, הסתייג מהגישה המדגישה את השכר והתועלת שיש מקיום מצווה. בט"ו בסיון תשל"ז משיב לו הרבי ('מורה לדור נבוך', כרך ג, עמ' 226-225) תשובה ארוכה ומנומקת:

הנני לאשר את קבלת מכתבך מראש חודש סיוון, ואת ההתכתבות הקודמת עם המצורף אליה.

בהתייחס להערותיך בדבר הצורה שבה מוצגים 'מבצע מזוזה' ופעולות דומות, אני מוכרח לומר, עם כל הכבוד, שהנני מופתע מההתנגדויות שלך לכך שמצינינים את השכר הקשור למזוזה מבחינת הגנה, ובמיוחד הדימוי לקסדה, וכו'. שכן, דווקא במקרה של מזוזה השכר בעולם הזה מודגש פעמים רבות במקורותינו הקדושים, ויתרה מזו, היא מתייחדת בכך ששכרה מנוסח במפורש בשולחן-ערוך, וזה לשונו: "...וכל הזהיר בה יאריכו ימיו וימי בניו, ואם

עתה, לאחר שחלפו כמה חודשים, שבמהלכם מבצעי המצוות התנהלו בניירורק ובמקומות אחרים, ניתן להעריך את התוצאות, בהתבסס על אמרת חז"ל שהמעשה הוא העיקר.

אני גם מרוצה וגם מאוד שמח בעקבות הדיווחים שקיבלתי על הפעולות האלה, מכיוון שהם מראים באופן ברור שהפעולות התקבלו יפה, הן בניירורק והן בערים שונות אחרות באר"י. בכל מקום הן נתקלו בתגובה של נכונות, אפילו בהתלהבות, באמת הרבה מעבר לציפיות המקוריות שלנו.

לאור הניל, נראה שחששך בנוגע לרושם שפעולות כאלה ברחוב עשויות ליצור, ובייחוד לגבי הדגשת ההבדל בין יהודים ולא-יהודים, לא היה מוצדק. לא נראה שעלה בדעתו של אף אחד לחשוב שפעולות אלה היו קשורות בגזענות או למשהו דומה. לעיתים קרובות הודגש שההבדלה של היהודים מעמים אחרים, והרעיון של "אתה בחרתנו", הוא רעיון של חובה, אחריות ועבודה, ולא של שררה וכו'. תהייה אשר תהייה הזכויות המיוחדות שיהודים עשויים להיות זכאים להן, הן באות כתוצאה מהחובות והאחריות הניל, וגם כך הן לא הצד המהותי. אם לצטט מכתבי-הקודש – "אדם לעמל יולד".

כמובן, הפעילים של ליובאוויטש מנהלים פעולות שונות להפצת ולחיוק יהדות גם באופן אישי, על-ידי ביקורי בית וכו', אלא שפעולות אלה, כפי שניתן להבין, אינן נראות לעין הציבור, ואין עליהן שום דיווחים ותמונות בעיתונים, וכו'. למרבה הצער, התוצאות בשטח זה, אף-על-פי שהן מאוד משביעות רצון, אינן כליכך בולטות, כמו בשטח של מבצעי המצוות הגלויים. מלבד העובדה שהאחרונים יוצרים קשר רחב יותר עם היהודי ברחוב, יש גם גורם פסיכולוגי שמעורב בדבר, כאשר יש אנשים שעשויים להחשיב ביקורים בבתיהם כחדירה לפרטיותם ויש גורמים מורכבים אחרים. לעומת זאת, יהודי ברחוב, כשהוא רואה גם עד כמה הם מוכנים לקבל זאת, גם הוא יותר מוכן לקבל. אפילו אם באותו רגע הוא עשוי שלא להגיב, הוא הולך לדרכו עם חומר למחשבה, ובפעם הבאה

גילוי פנימיות עניין הגלות

בשבתות שנימי בין-המצרים מתגלה הצד הטוב

"ט תמוז – יום כניסת כ"ק מו"ח אדמו"ר לבריתו של אברהם אבינו ע"ה (בשנת תר"ס) – הוא מהימים הראשונים שב"שלושת השבועות" ד"בין המצרים" (שבעה-עשר בתמוז עד תשעה באב).

...דרוש הסבר: התוכן של ברית – אשר קשורה עם שמחה גדולה – הוא לכאורה להיפך מ"בין המצרים", זמן אבילות אצל בני ישראל, אשר בו לא עושים שמחות, בגלל המאורעות הבלתי-רצויים שאירעו לעם היהודי בימים אלו, בעיקר – חורבן בית-המקדש, שממנו החלה הגלות המרה (הזו).

הביאור בזה: בנוגע לעניין ד"בין המצרים" כבר דובר פעמים רבות, שלמרות שימים אלו קשורים בגלוי עם ירידה הכי גדולה, דברים בלתי רצויים שקרו אז, אולם הכוונה בירידה זו – צורך עלייה, בכדי להגיע למקום ודרגה גבוהים יותר משהיה מלכתחילה (לפני הירידה), כיתרון האור מן החושך אשר מתגלה על-ידי אתהפכא חשוכא לנהורא, ועד לעלייה של גאולה האמיתית והשלמה, גאולה שאין אחריה גלות (למעלה מהמצב שהיה בבית ראשון ושני – קודם הירידה) – אשר באה כתוצאה מכך שההעלם והסתור (דהגלות) מעורר התגברות בהעבודה (מעשינו ועבודתנו) של יהודי (יותר מכפי שהיה קודם הירידה), אשר מביאה את הגאולה.

ותירה מזו – (לא רק שהכוונה ד"בין המצרים" והגלות בכלל היא בשביל העלייה, אלא) הפנימיות ואמיתיות של ימים אלו גופא הוא טוב נעלה ביותר – העלייה שבזה.

[...] אלא שלעת עתה הטוב בתכלית ההעלם וההסתור (ויתגלה לעתיד לבוא), כי הקב"ה רוצה שהגילוי של זה יבוא על-ידי העבודה של בני ישראל (מעשינו ועבודתינו), לזכך את העולם ולעשותו ל"כלי" לקבל את הטוב הכי נעלה – שעל-ידי זה מתגלה הטוב של "בין המצרים" והגלות (על-ידי שמכניסים בה את ה"אלף" של אלופו של עולם) – העלייה שלא בערך של הגאולה האמיתית והשלמה, שאין אחריה גלות (ושההעלם שלפני זה היה רק הכנה והכשרה לגאולה).

[...] ובלשון הכתוב – "מן המיצר קראתי י"ה ענני במרחב י"ה". דווקא על-ידי זה ש"מן המיצר קראתי י"ה" נעשה "ענני במרחב י"ה", מהמרחב העצמי למעלה.

העניין הנ"ל (גילוי פנימיות הטוב ב"בין המצרים") נמצא בגילוי (גם בזמן הזה) בשבתות ש"בין המצרים", כיוון שאז לא קיימים דיני אבילות וצער (כי אין עצב בה), ואדרבה – מצווה לענגו (בעונג אכילה ושתייה, בשר שמן ויין ישן), ו"ביום שמחתם אלו השבתות". מוכן שאז נמצא בגלוי רק צד הטוב והעלייה שב"בין המצרים". ואדרבה: בשל היותה שבת ב"בין המצרים" (כשבימי החול ישנם הגבלות בשמחה כו') – ישנו אז (וצריך להיות) יותר עונג ושמחה (מאשר בשאר שבתות השנה), כיתרון האור מן החושך.

[...] ועל-דרך זה יש לומר בנוגע ליום הברית ד"ט תמוז (יום שמחה גדולה) שאין זה עניין הופכי מ"בין המצרים", אלא אדרבה – זה גופא הוא תוכנם האמיתי של "בין המצרים", כי הפנימיות של ימי "בין המצרים" הוא – ימי ששון ושמחה ומועדים טובים.

(ש"ק פרשת פינחס, י"ט בתמוז ה'תשמ"ט. יתרות מנחם התוועדות' תשמ"ט, עמ' 47-49 – תרגום מאידיש)

"בטח משתתף בכל המבצעים וה' יצליחם"

"אני עצמי קיבלתי מכתבים אישיים רבים שבהם המתכתבים סיפרו לי עד כמה התרגשו מהחוויה, שהתגלתה כנקודת מפנה בחייהם", מגלה הרבי במכתב □ הימבצעים, שעליהם הכריז הרבי בשנת תשל"ד, חוללו מהפך תפיסתי עמוק □ האם כשעורכים ביקורי-בית כדאי לדבר על כל הימבצעים או רק על מקצתם? מדוע נמנע הרבי מלהוסיף עניינים חשובים נוספים לימבצעים?

מאת הרב מרדכי-מנשה לאופר

תוצאותיה לא אחרו לבוא, הן בשעת מעשה, קרע נפשי, ולאחרי משך זמן, שהבית נהפך לחוץ.

מובן שאתבונן עוד הפעם בתוכנית המבצע האמור שהעלה מר במכתבו. כותב אני "עוד הפעם", כי לפני שנים אחדות כאשר ניסו לעשות בזה, נתקלו בקושיים מיוחדים, שהרי במבצע זה צריך לבקר את בעל הבית בביתו, ושיהיה מן המוכן המזווה וכל הדרוש לקביעת המזווה, ועל-פי רוב צריך לשכנע גם את בני הבית ולא די בשיכנוע ראש המשפחה, מה שאין כל זה במבצע תפילין. שלכן רק במקרים מיוחדים השתדלו גם בנוגע לקביעת מזווה.

בל' בניסן תשל"ג שיגר מר שבתאי רוזן – יהודי נכבד שנפגש בעבר עם הרבי, בתקופה ששהה בניו-יורק במסגרת תפקיד חשוב שמילא שם – מכתב אל הרבי. במכתבו הציע לפתוח בתעמולה גדולה על מצוות מזווה, בדומה לפעולת הרבי בקשר למצוות תפילין (שהתחילה, באופן רשמי, ערב מלחמת ששת-הימים).

כמה שבועות לאחר מכן, בכ' באייר תשל"ג, הגיב הרבי על הצעת רוזן, באיגרת תשובה ששיגר אליו (איגרת-קודש, כרך כח, עמ' רז):

לכבוד מר שבתאי שיי רוזן

שלום וברכה!

הפתעה נעימה היתה לי מכתבו מיום לי בניסן, אחרי ההפסק הארוך מאז פגישתנו, ועוד יותר מתוכן מכתבו, בו כותב אודות תוכנית מבצע מזווה, בדוגמת מבצע תפילין, וכי. שזה נותן לי תקווה חזקה שכלל שידו מגעת עושה מר בהפצת היהדות וערכיה וגם באופן שהוא מנקודות העיקריות של מצוות מזווה – בפרהסיא, שהרי מזווה מקומה על פתח ביתו מבחוץ, היפך הסיסמה הידועה "יהיה יהודי בביתך ואדם בצאתך", אשר

עם כל זה, במיוחד על-פי תורת החסידות. אשר כל עניין הוא בהשגחה פרטית, וקבלת מכתב מר המעורר בעניין זה, בוודאי זו היא הוראה שצריך להתבונן בעניין זה עוד הפעם.

ברכות וזירוז

ואמנם, חודשים אחדים לאחר מכן, בחורף תשל"ד, העלה הרבי על סדר היום היהודי את מצוות מזווה. בחודשים שלאחר מכן נוספו 'מבצעים' נוספים, שבמשך שנים זכו לשם

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubovitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn, N. Y. 11213
Hyacinth 3-9250

נחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש
770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ.י.

ב"ה, יא' אלול תשל"ד
ברוקלין, נ.י.

הר"ח אי"א נו"נ וכו'
מוה' אברהם שי'

שלום וברכה!

במענה על הודעתו אודות מצב דוב"ח הי',

השי"ת ימלא ימי תריונה כשורה ובנקל ותלד
זהו"ק בעתה ובזמנה כשורה ובקל.

בברכת כוח"ט

בטח שומר על שלשת השיעורים השונים לכל נפש בחומש
ההלים ותניא, ועכ"פ יעשה כן מכאן לעלהבא.
כן בטח משתתף בכל המבצעים וה' יצליחם.
הפ"נ שבמכ" יקרא בעת רצון על הציון הק'.

איגרת ליהודי בקשר לברכת פרי-בטן, שבסופה כותב הרבי: "כן בטח משתתף בכל המבצעים והשם יצליחם"

מרוצה ושמח מהדיווחים

בחורף תשל"ה שלח יהודי, תושב ניו-יורק, מכתב לרבי ובו הוא מסתייג מה'מבצעים' הנעשים בחוצות. כ"א בניסן באותה שנה השיב לו הרבי, באיגרת בשפה האנגלית (מתוכן התשובה אנו למדים על השאלות. 'מורה לדור נבוך', עמ' 194-195):

חלף זמן מה מאז קיבלתי את מכתבך, שבו אתה מביע את תגובתך למבצעי המצוות שנעשים על-ידי פעילי חבי"ד הצעירים ברחובות ניו-יורק.

הכולל "חמשת המבצעים".

עניין ה'מבצעים' נגע מאוד לרבי, ובכל הזדמנות הזכירם ועורר את הכול ליטול בהם חלק. אפילו במכתבים אישיים ממש טרח הרבי להזכיר ליטול חלק במבצעים. להלן צילום מכתב ליהודי שהודיע לרבי כי הוא ורעייתו זכו בברכת ה' לפרי-בטן. הרבי מברך במכתבו את הבעל והאישה, מזכיר את אמירת הת"ת ומוסיף:

כן בטח משתתף בכל המבצעים והשם יצליחם.